

تعیین عوامل فردی - اجتماعی مرتبط با میزان سازگاری زناشویی (مطالعه موردی خانواده های شهر مرند)

نعمت ا... تقوی^۱

محمد عباس زاده^۲

ثریا رفیعی اصل^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱/۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۲/۲۹

چکیده

سازگاری زناشویی از عوامل بسیار مهم در زندگی است. وجود آن باعث می‌شود زوجین آرامش را در زندگی ببینند و با رضایت آن‌ها، فرزندان نیز در خانواده به خوبی تربیت شوند. مقاله حاضر، تئوری موجود در رابطه با مفهوم سازگاری زناشویی و منابع تحقق آن را مورد بررسی قرار داده است. از نظریه های مطرح در این زمینه می‌توان به نظریه های نمایشی گافمن، شبکه الیزابت بات، همسان همسری برگس، کنش متقابل ترنر، نالکوت پارسونز و اعتماد گیدنز اشاره کرد. مهم‌ترین یافته های تحقیق که به روش پیمایشی در بین زنان شهر مرند و همسرانشان انجام شده، حاکی از وجود رابطه‌ی معنی دار بین تطابق و همگونی کنش‌ها، برآورده شدن انتظارات، همسانی عقیدتی، مشورت در تصمیم‌گیری، عشق و علاقه، جامعه پذیری و اعتماد با میزان سازگاری زناشویی می‌باشد. نظریات پارسونز، گیدنز، گافمن و کنش متقابل نمادین در این تحقیق مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین تفاوتی در میزان سازگاری زناشویی بر اساس همسانی یا ناهمسانی محل سکونت، سن و تحصیل به چشم نمی‌خورد و رابطه‌ی معنی داری نیز میان عدم دخالت دیگران با سازگاری زناشویی وجود ندارد. این امر به لحاظ نظری بدان معنی است که تئوری شبکه و نظریه‌ی برگس مورد تأیید قرار نگرفته است. همچنین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد در مجموع، ۴ متغیر مستقل توان پیش بینی میزان سازگاری زناشویی را داشتند که شامل اعتماد، جامعه پذیری، عشق و علاقه و مشورت در تصمیم‌گیری می‌باشد. این متغیرها توانستند ۶۰ درصد از واریانس متغیر سازگاری زناشویی را تبیین کنند.

واژگان کلیدی: سازگاری زناشویی، تطابق و همگونی کنش‌ها، برآورده شدن انتظارات، محل سکونت، همسانی عقیدتی، مشورت در تصمیم‌گیری‌ها، جامعه پذیری، میزان دخالت دیگران، اعتماد و عشق و علاقه.

^۱ - استادیار بازنشسته دانشگاه تبریز nemtaghavi@yahoo.com

^۲ - استادیار دانشگاه تبریز m.abbaszadeh@yahoo.com

^۳ - کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز soraiarafii@yahoo.com

مقدمه

پیشرفت و تعالی جامعه امری چند وجهی است. توسعه هر کشوری تنها در اقتصاد، علم و فناوری و صنعت خلاصه نمی‌شود، بلکه عامل انسانی نیز از عوامل مهم توسعه است. جوامعی که همسران و خانواده‌های کارآمدی ندارند، یکی از عوامل مهم توسعه را از دست خواهند داد. دلیل این امر که خانواده و زوج مترادف به کار می‌رود، این است که پایه و اساس خانواده همسران هستند و چنانچه زوج‌هایی نتوانند زن و شوهر خوب و مناسبی برای یکدیگر باشند، معمولاً پدر و مادر موفق نیز برای فرزندان‌شان نخواهند بود (کاوه، ۱۳۸۶: ۸-۹).

امروزه سازگاری زناشویی یکی از اصطلاحاتی است که در مطالعات خانواده و زناشویی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این اصطلاح با بسیاری از اصطلاحات دیگر همچون «رضایت زناشویی»، «شاد کامی زناشویی»، «موفقیت زناشویی» و «ثبات زناشویی» مرتبط است. اصطلاحات دیگر، هر یک تنها یک بعد از ازدواج را نشان می‌دهند اما سازگاری زناشویی یک اصطلاح چند بعدی است که سطوح چندگانه‌ی ازدواج را روشن می‌کند و فرآیندی است که در طول زندگی زوجین به وجود می‌آید (نجار پوریان و فاتحی زاده، ۱۳۸۶). سازگاری زناشویی از عوامل بسیار مهم در زندگی محسوب می‌شود. وجود آن در خانواده باعث می‌شود زوجین آرامش را در زندگی تجربه کنند و با آرامش و رضایت آن‌ها، فرزندان نیز در خانواده به خوبی تربیت شوند و آثار آن در جامعه مشاهده شود. از طرفی عدم سازگاری یا به عبارتی وجود ناسازگاری بین زوجین، نه تنها بر کنش‌های روانی - اجتماعی زن و شوهر، بلکه بر رشد و تحول کودکان و نوجوانان خانواده نیز آثار سویی بر جا می‌گذارد؛ به گونه‌ای که آمار نشان می‌دهد حدود ۳۹ درصد نوجوانان بزهکار «کانون اصلاح و تربیت ایران» متعلق به خانواده‌های از هم گسیخته و ناسازگار بوده‌اند (فتوحی بناب، ۱۳۸۶: ۱۲).

ما اکنون در عصری زندگی می‌کنیم که همه چیز به سرعت تغییر می‌کند. در جریان چنین تغییرات سریعی است که باورها و رسوم زیر سؤال می‌روند و از هر سو تهدید می‌شوند. این نکته در هیچ حوزه‌ای به اندازه‌ی حوزه روابط زناشویی و خانوادگی مشهود نیست. نتیجه‌ی این وضعیت، ارقام بالای اختلاف زناشویی و جدایی‌ها است که به طور فزاینده‌ای رو به افزایش است؛ و اگر این روند ادامه یابد، فاجعه به بار می‌آورد (فتوحی بناب، ۱۳۸۶: ۸). ما شاهد این هستیم که همه ساله از ۱۳ تا ۱۷

درصد بر میزان طلاق در کشور ما افزوده می شود (کاوه، ۱۳۸۶: ۸). بنابراین، با توجه به اهمیت سازگاری زنانسویی در سلامت افراد خانواده و نهایتاً، تعادل خانواده و اجتماع، شناخت عوامل سازگاری میان زن و شوهر و راهکارها، مهارت‌ها، و فنون پیدایش و بقای آن، از مهم‌ترین مقوله‌هایی است که ما را به بررسی این مهم رهنمون می‌شود. لذا هدف اصلی مقاله حاضر، بررسی عوامل فردی - اجتماعی مرتبط با میزان سازگاری زنانسویی در میان خانواده های شهر مرند و همچنین ارائه راه کارهای عملی جهت کاهش و حل مسأله ناسازگاری می‌باشد.

پیشینه تحقیق

در ارتباط با این موضوع، تحقیقات تجربی بسیاری در نقاط مختلف کشور انجام گرفته است که اغلب در تأیید ثنوری‌های بالا می‌باشند. از آن جمله می‌توان به تحقیقات برازنده و همکاران (۱۳۸۵) در شهر مشهد، صدق آمیز (۱۳۷۶) در شهر شیراز، پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۸۴ و ۱۳۸۵) در شهر تهران و غیره اشاره کرد. از مهم‌ترین نتایج این پژوهش‌ها می‌توان به رابطه میزان سازگاری با عواملی همچون عامل عاطفی و فرهنگی، اعتقادات مذهبی (همسانی عقیدتی)، ارزش‌ها و هنجارها، خوش اخلاقی، رابطه‌ی جنسی، اعتماد به یکدیگر، میزان مسؤولیت‌پذیری، تقسیم وظایف عادلانه بین زن و شوهر، مشارکت لازم در پیشبرد زندگی هر یک از طرفین، توانایی آن‌ها در مدیریت فشار، توافق بر تصمیم‌گیری‌های مهم، میزان ارتباط با اقوام، و متغیرهای جنسیت، سن، تحصیلات و محل سکونت پیش از ازدواج اشاره کرد (به عنوان مثال نگاه کنید به: برازنده و دیگران، ۱۳۸۵ : ۳۱۹؛ احمدی و دیگران، ۱۳۸۵: ۹؛ مومن زاده و دیگران، ۱۳۸۴: ۳۶۹؛ احمدی و دیگران، ۱۳۸۴: ۱۴۱؛ احمدی، ۱۳۸۰: ۳۵-۴۵؛ ناصحی و دیگران، ۱۳۸۳: ص ۱۱۶؛ کریمی، ۱۳۸۶: ۲۱-۲۰؛ صدق آمیز، ۱۳۷۶: ۴۰۳؛ موسوی، ۱۳۸۴؛ امین بیگی، ۱۳۸۵؛ احمدی و فتحی آشتیانی، ۱۳۸۳: ۱۶-۹؛ ملازاده، ۱۳۷۱).

با مرور تحقیقات پیشین مشاهده می‌شود که تا کنون تحقیقی در رابطه با سازگاری زنانسویی و عوامل مؤثر بر آن در میان خانواده های شهر مرند انجام نگرفته است لذا بررسی این موضوع، هدف اصلی مقاله حاضر محسوب می‌شود. از این رو با توجه به عوامل تأثیرگذار در میزان سازگاری زنانسویی که در پیشینه نظری و تجربی تحقیق به بررسی آن پرداخته شد اقدام به ارائه فرضیه‌ها می‌شود.

مبانی نظری تحقیق

فیس لوگلو^۴ معتقد است که سازگاری زناشویی در برگرفته‌ی عوامل پیچیده‌ی ای همچون میزان تعارض و سهمیم شدن در فعالیت‌ها، خوشحالی و موفقیت در زندگی زناشویی است. لی مسترز^۵ آن را به عنوان ظرفیت انطباق و توانایی حل مسئله تعریف می‌کند. اسپانیر^۶ توضیح می‌دهد که سازگاری زناشویی به عنوان یک پیوستار و تغییر در فرایند این پیوستار است. مشکلات زناشویی پس و پیش می‌روند. به عنوان انعکاسی از عناصر تعاملی تجربه‌ی انسانی به حساب می‌آیند. کیفیت رابطه‌ی زناشویی خاصیت دو نفره دارد و چیزی نیست که اشخاص بتوانند آن را از یک ازدواج به ازدواج دیگر منتقل کنند (فتوحی بناب، ۱۳۸۶: ۱۹). سین‌ها^۷ معتقد است، سازگاری زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع، احساس ناشی از خوشبختی و رضایت از همدیگر دارند. به نظر ماکروچک^۸، سازگاری در ازدواج از طریق علاقه متقابل، مراقبت از یکدیگر، پذیرش، درک یکدیگر و ارضای نیازها ایجاد می‌شود (قاتمیان اسکویی، ۱۳۸۸: ۱۴). همان‌گونه که مشاهده می‌گردد برای مفهوم سازگاری زناشویی همانند بسیاری از مفاهیم علوم انسانی، تعریف مشخص و واحدی وجود ندارد؛ اما شاید بتوان با توجه به اشتراکات تعاریف موجود، سازگاری زناشویی را ارضای عاطفی طرفین، همکاری آنان و توافقشان بر سر امور مهم تلقی کرد.

در مقاله حاضر با توجه به پیچیده و چند بعدی بودن مفهوم سازگاری زناشویی و عوامل مرتبط با آن، سعی شده است تنها به بررسی عوامل جامعه شناختی مرتبط با آن پرداخته شود که در ادامه به استحضار می‌رسد.

الف) نظریه‌ی نمایشی^۹ گافمن: به نظر اروینگ گافمن^{۱۰} هر کنش متقابلی یک «جلوی صحنه» دارد که با «جلوی صحنه» اجرای تئاتری قرینه است. بازیگران صحنه تئاتر و نیز زندگی اجتماعی هر دو به حفظ ظاهر، لباس مناسب پوشیدن و وسایل صحنه آرایبی علاقه‌مند هستند. وانگهی در هر دو اجرا، یک

-
- ۴- Fisloglu
 - ۵- Leemesters
 - ۶- Spanier
 - ۷- Sinha
 - ۸- Makerjec
 - ۹- Dramaturgal Theory
 - ۱۰- Erving Goffman

نوع « عقب صحنه » وجود دارد که بازیگران می‌توانند به آن جا برگردند و خودشان را برای اجرا آماده سازند. در « عقب صحنه» یا « پشت صحنه » بازیگران می‌توانند نقش‌هایشان را وانهند و خودشان بشوند. صحنه‌ی سومی نیز وجود دارد که نه جلو و نه پشت صحنه است، بلکه « خارج از صحنه » قرار دارد. اتاق کار یک استاد در زمان ملاقات با یک دانشجو، جلوی صحنه به شمار می‌آید، ولی وقتی دانشجو آن جا را ترک می‌کند، خارج از صحنه است (ریترز، ۱۳۷۴: ۲۹۷-۲۹۴). بر اساس « نظریه‌ی نمایشی» و تعریف « فاصله‌ی نقش» از سوی گافمن، می‌توان به تفسیر انواع مختلف روابط بین زوجین در خانواده که به پایداری یا ناپایداری زناشویی می‌انجامد اقدام کرد. شاید بتوان گفت در وضعیتی که شوهر و همسرش دارای فاصله‌ی نقش به میزان « کم » هستند یعنی نقش‌های محول (واگذار شده) را محقق می‌سازند، و در صحنه‌های سه‌گانه کنش، با یکدیگر دارای همگونی و هم سوئی بیشتری می‌باشند از جمله با ثبات‌ترین خانواده‌ها هستند (بخارایی، ۱۳۸۷: ۱۸۷).

ب) نظریه‌ی شبکه^{۱۱}: نظریه‌ی شبکه، رهیافتی ساختاری در جامعه‌شناسی نوین محسوب می‌شود. لذا کنش گران و رفتارشان را تحت الزام ساختارها در نظر می‌گیرد و تأکید آن نه بر کنش گران با اختیار بلکه بر الزام ساختاری است (ملفت، ۱۳۸۱: ۲۳؛ ریترز، ۱۳۷۴: ۴۷۵-۴۷۴). نظریه‌ی شبکه در ارتباط با مسایل خانواده بر روابط زوجین و شبکه‌ی خویشاوند تأکید دارد و بیان می‌کند که هرچه روابط بین شبکه متراکم باشد موجب حمایت از زوجین می‌شود و هر چه روابط بین شبکه کمتر و سست‌تر باشد زوجین آزادی عمل بهتری برای انجام تصمیمات عقلانی دارند یا به عبارتی در این نظریه عدم مداخله‌ی بزرگ‌ترها موجب اتخاذ تصمیمات لازم و درست و ایجاد حس وابستگی لازم میان زن و شوهر و رضایت روابط آنان موجب استحکام زندگی زناشویی می‌شود و برعکس این می‌تواند باشد (سگالن، ۱۳۷۰: ۲۵۵؛ اعزازی، ۱۳۸۰: ۱۲۴؛ گود، ۱۳۷۲: ۲۰۳).

ج) نظریه‌ی همسان همسری^{۱۲}: این نظریه استحکام، سلامت، خوشبختی و پایداری خانواده را به واسطه‌ی وجود همسان می‌داند. تأکید اصلی نظریه همسان همسری در استحکام خانواده بر مبنای ویژگی‌های مشترک و همسان زوجی دور می‌زند و همسانی‌های مختلف از قبیل: همسانی محل

۱۱- Network Theory

۱۲-Homogamy Theory

سکونت، سنی، تحصیلی، عقیدتی، اجتماعی، ذهنی و معنوی را تداوم بخش یک زندگی سعادت‌مند ذکر می‌کند (ترنر، ۱۳۷۲: ۲۳۸-۲۳۷؛ ساروخانی، ۱۳۷۰: ۷۷؛ واگو، ۱۳۷۲: ۱۵۱-۱۵۲ به نقل از اسدیان، ۱۳۸۵: مهدوی، ۱۳۷۷: ۴۳۰؛ تقوی، ۱۳۷۴: ۱۶۰ و ۱۵۸؛ ساروخانی، ۱۳۸۸: ۴۶ و ۵۴؛ حسینی، ۱۳۶۷: ۵۴؛ سگالن، ۱۳۷۰: ۶۷).

د) نظریه‌ی مبادله^{۱۳}: توجه نظریه‌ی مبادله در سود انگاری قرار دارد و رفتار بشر را محصول پیگیری منافع شخصی در نظر می‌گیرد. افراد گروه‌های اجتماعی را فقط به خاطر نفع شخصیشان شکل می‌دهند و در حقیقت افراد محاسبه‌گران عقلانی در مورد سود و هزینه می‌باشند. بدین ترتیب از دیدگاه نظریه‌ی مبادله، زندگی خانوادگی میدانی است که زوجین در آن بر اساس سود و زیان به مبادله، و تعامل می‌پردازند و چنانچه احساس کنند در این بین دچار زیان شده‌اند از ابتدا سعی در ترمیم روابط نموده و موجب رضایت از زندگی مشترک می‌شوند و در صورت عدم موفقیت اقدام به کناره‌گیری از ادامه‌ی مبادله و در نهایت احتمالاً به جدایی و طلاق اعمال می‌کنند (ملنت، ۱۳۸۱: ۲۳؛ اسکید مور، ۱۳۷۲: ۴۷؛ ریتزر، ۱۳۷۴: ۴۳۷؛ بلار، لوک و دیگران، ۱۳۸۱: ۲۶، به نقل از اسدیان، ۱۳۸۵).

ه) نظریه کنش متقابل نمادین^{۱۴}: در این نظریه، انسان دارای استعداد اجتماعی شدن بوده و می‌تواند در مورد محیط پیرامونی و موقعیت خودش بر اساس نظام نمادین داوری کند و از این طریق در ساختن خود مؤثر باشد. به عبارت دیگر، خود اجتماعی در فرآیند تعامل با دیگران ساخته می‌شود (آزادارمکی، ۱۳۸۶: ۲۵). رفتار و نقش مناسب برای مردان و زنان (زن و شوهر) به آموزه‌هایی که در طول جامعه پذیری داشته‌اند بر می‌گردد در همین زمینه بلاد^{۱۵} به این امر معتقد است که توازن بین زن و شوهرها تا حدی متأثر از باورهای زن و شوهر در مورد نقش‌های آنان در امر ازدواج است. بنابراین با توجه به مباحث مطرح شده در این نظریه، زوجین می‌توانند در کنار هم زندگی مطلوبی داشته باشند که موقعیت و جایگاه آن در خانواده مورد تعدی قرار نگیرد و با توجه به برداشتی که از وظایف خود و همسر دارند (جامعه‌پذیری کامل صورت گرفته باشد) اقدام به عمل نموده و انتظار بازخورد عمل متقابل را داشته باشند. در صورتی که چنین موقعیت فراهم شود و زن و شوهر پاسخ مطلوبی از طرف مقابل دریافت کند احساس آرامش و امنیت و علاقه در آن به وجود می‌آید و موجب سازگاری

۱۳- Exchange Theory

۱۴- Symbolic Interacttional Theory

۱۵- Blad

زناشویی از موقعیت مطلوب می شود. از شاخص های این نظریه می توان به جامعه پذیری زن و شوهر و برآورده شدن انتظارات آنان اشاره کرد.

(و نظریه ی پارسونز^{۱۶}: در نظریه ی پارسونز با توجه به تفکیک نقش بر حسب جنس می توان چنین نتیجه گرفت که مرد باید مسلط و رقابت جو باشد و نقش زن مستلزم انفعال و پرورش دهنده گی است در اینجا علیرغم نابرابری ناشی از تفکیک نقش ها، کل جامعه از این تمایزات بهره مند می شود. به باور وی، این الگو به بهترین شکل، زمینه ی ایفای کارکردهای اصلی خانواده یعنی تثبیت شخصیت بزرگسالان و جامعه پذیری کودکان را فراهم می کند و این امر در ثبات و یکپارچگی خانواده و در نتیجه، در یکپارچگی اجتماعی نقش اساسی دارد (بستان، ۱۳۸۵: ۱۵). همچنین به نظر پارسونز، در خانواده های هسته ای، عشق هم مبنا و هم پیامد ازدواج است. زیرا بدون عشق خانواده ها از هم می گسلد. مهم ترین پیامد اجتماعی مطلوب این ازدواج عاشقانه، اجتماعی کردن کودکان و جامعه پذیری آنان برای ایفای نقش سازنده در آینده و جلوگیری از آسیب های اجتماعی و بزه کاری کودکان، نوجوانان و جوانان است (عزازلی، ۱۳۸۱: ۷؛ محبوبی منش، ۱۳۸۳: ۱۷۸).

(ز) نظریه ی اعتماد گیدنز^{۱۷}: با توجه به تئوری آنتونی گیدنز، پایه های استحکامی خانواده ها بر زیربنای «اعتماد» استوار است (گیدنز، ۱۳۷۷: ۳۳-۳۷-۹۹؛ بخارایی، ۱۳۸۷: ۱۸۴). «اعتماد» و «اطمینان» زوجین نسبت به یکدیگر از حداقل تا حداکثر در نوسان است. بنابراین هر چقدر زوجین از حداکثر اعتماد و اطمینان برخوردار باشند، سازگاری زناشویی بالا و استحکام خانواده بیشتر خواهد بود.

فرضیه ها

- ۱- بین تطابق و همگونی کنش های زن و شوهر با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۲- بین برآورده شدن انتظارات زن و شوهر با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۳- میانگین سازگاری زناشویی بر اساس محل سکونت (شهر یا روستا) قبل از ازدواج متفاوت است.
- ۴- میانگین سازگاری زناشویی بر اساس سن متفاوت است.

۱۶- Parsons Theory

۱۷- Gidenz Trust Theory

- ۵- میانگین سازگاری زناشویی بر اساس تحصیل متفاوت است.
- ۶- بین میزان عقیدتی با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۷- بین میزان مشورت در تصمیم گیری‌ها با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۸- بین میزان جامعه پذیری زن و شوهر با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۹- بین میزان دخالت دیگران در زندگی با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۱۰- بین عشق و علاقه زن و شوهر با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۱۱- بین میزان اعتماد متقابل زن و شوهر با یکدیگر با میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

جامعه آماری و نمونه تحقیق

تحقیق حاضر به روش پیمایشی در سال ۱۳۸۹، بین خانواده های (زن و شوهر) شهر مرند به انجام رسیده است. در این پژوهش از یک پرسش نامه ۴۷ سؤالی برای گرد آوری اطلاعات استفاده شده است. حجم نمونه‌ی به دست آمده ۲۵۰ نفر می‌باشد که ۱۲۵ نفر آن را زنان متأهل (۴۹-۱۵) ساله و ۱۲۵ نفر بقیه را شوهرانشان تشکیل می‌دهند. با توجه به ماهیت موضوع و جامعه‌ی آماری مورد مطالعه، برای نمونه گیری از روش خوشه ای چند مرحله ای استفاده شده است.

ابزار تحقیق و تعیین اعتبار^{۱۸} و قابلیت اعتماد^{۱۹} آن

متغیر سازگاری زناشویی، به عنوان متغیر وابسته تحقیق و متغیرهای تطابق و همگونی کنش‌های زن و شوهر، برآورده شدن انتظارات زن و شوهر، محل سکونت، سن، تحصیلات، همسانی عقیدتی، مشورت در تصمیم گیری‌ها، جامعه پذیری زن و شوهر، عدم دخالت دیگران در زندگی، عشق و علاقه زن و شوهر و اعتماد متقابل زن و شوهر نیز به عنوان متغیر مستقل تحقیق محسوب می‌شوند. در پرسش نامه به کار برده شده که خود گزارشی می‌باشد ترکیبی از اطلاعات راجع به میزان متغیرهای (مستقل و وابسته) موجود در پاسخگو به دست می‌آید.

۱۸- Validity

۱۹- Reliability

در طراحی پرسشنامه‌ی تحقیق حاضر از مقیاس‌های مختلف از جمله: پرسشنامه عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی (صدق آمیز، ۱۳۷۶)، پرسشنامه میزان سازگاری زناشویی در دانشجویان ساکن خوابگاه (ناصری و دیگران، ۱۳۸۳)، پرسشنامه شناسایی عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی (احمدی، ۱۳۸۲) و نیز تعدادی دیگر بهره گرفته شده است.

میزان سازگاری زناشویی هر یک از پاسخگویان بر مبنای امتیازی است که از ترکیب هشت گویه به دست آمده است. گویه‌ها در یک سطح فاصله ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از سازگاری زناشویی بسیار پایین و حداکثر امتیاز نیز سازگاری زناشویی بسیار بالا را به نمایش می‌گذارد. نمره‌ی حاصل از گویه‌ها از میانگین نمرات زنان و همسرانشان به دست می‌آید. شاخص‌های متغیر سازگاری زناشویی که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارت است از: چگونگی صرف درآمد و امور مالی خانواده، تفریح، نگهداری از اقوام زن یا شوهر، اوقات فراغت، انجام دادن کارهای منزل، تحمل همدیگر در امور مختلف، بیرون از منزل کار کردن طرفین و وضعیت فعالیت فعلی همسر. در این پژوهش برای بررسی اعتبار ابزار تحقیق، از اعتبار صوری استفاده شده است و قابلیت اعتماد آن نیز با استفاده از تکنیک آلفای کرونباخ به دست آمده است که میزان آن در مقیاس سازگاری زناشویی برای کل نمونه‌های این تحقیق $\alpha = 0.78$ می‌باشد.

در این قسمت علاوه بر چگونگی سنجش متغیر وابسته (سازگاری زناشویی)، لازم می‌باشد که به چگونگی اندازه‌گیری متغیرهای مستقل نیز پرداخته شود.

میزان تطابق و همگونی کنش‌های زن و شوهر بر مبنای امتیازی است که آنان از ترکیب سه گویه به دست آورده‌اند. گویه‌ها در یک سطح فاصله ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از تطابق و همگونی بسیار پایین کنش‌های زن و شوهر و حداکثر امتیاز نیز تطابق و همگونی بسیار بالای کنش‌های زن و شوهر را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر تطابق و همگونی کنش‌ها که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارت است از: رفت و آمد با اقوام، تعامل اجتماعی با دیگران و ثبت نام فرزندان در مدارس دولتی یا غیر انتفاعی. شایان ذکر است که قابلیت اعتماد مقیاس تطابق و همگونی کنش‌ها برای کل نمونه‌های این تحقیق $\alpha = 0.71$ می‌باشد.

همچنین میزان برآورده شدن انتظارات زن و شوهر بر مبنای امتیازی است که آنان از ترکیب چهار گویه به دست آورده‌اند. گویه‌ها در یک سطح فاصله‌ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از برآورده شدن انتظارات زن و شوهر در سطح بسیار پایین و حداکثر امتیاز نیز برآورده شدن انتظارات زن و شوهر در سطح بسیار بالا را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر برآورده شدن انتظارات که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارتند از: عفت کلام، احترام به همسر، احترام به اقوام همسر و داشتن ظاهر آراسته و مرتب. قابل ذکر اینکه قابلیت اعتماد مقیاس برآورده شدن انتظارات برای کل نمونه‌های این تحقیق $\alpha = 0/80$ می‌باشد.

میزان مشورت زن و شوهر در تصمیم‌گیری‌ها بر مبنای امتیازی است که آنان از ترکیب چهار گویه بدست آورده‌اند. گویه‌ها در یک سطح فاصله‌ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از مشورت بسیار پایین زن و شوهر و حداکثر امتیاز نیز مشورت بسیار بالای زن و شوهر را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر مشورت در تصمیم‌گیری‌ها که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارتند از: خریدهای اساسی مانند خرید ماشین و خانه، چگونگی پس انداز، اشتغال و تحصیل فرزندان. شایان ذکر است که قابلیت اعتماد مقیاس مشورت زن و شوهر در تصمیم‌گیری‌ها برای کل نمونه‌های این تحقیق $\alpha = 0/79$ می‌باشد.

میزان جامعه‌پذیری زن و شوهر نیز بر مبنای امتیازی است که آنان از ترکیب سه گویه بدست آورده‌اند. گویه‌ها در یک سطح فاصله‌ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از جامعه‌پذیری بسیار پایین پاسخگو و حداکثر امتیاز نیز جامعه‌پذیری بسیار بالا را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر جامعه‌پذیری که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارتند از: همکاری در کارهای منزل، برخورد مناسب با خویشاوندان و احساس مسئولیت. همچنین قابلیت اعتماد مقیاس جامعه‌پذیری برای کل نمونه‌های این تحقیق $\alpha = 0/66$ می‌باشد.

امتیاز هر یک از پاسخگویان در متغیر عدم دخالت دیگران، از ترکیب چهار گویه بدست آمده است. گویه‌ها در یک سطح فاصله‌ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از دخالت بسیار پایین دیگران و حداکثر امتیاز نیز دخالت بسیار بالای دیگران را به نمایش می‌گذارد.

شاخص‌های متغیر عدم دخالت دیگران که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارتند از: عدم دخالت در مورد مسافرت و گردش، عدم دخالت در خرید، عدم دخالت در رفت و آمد های خانوادگی و عدم دخالت در کارهای خصوصی. شایان ذکر است که قابلیت اعتماد مقیاس عدم دخالت دیگران برای کل نمونه های این تحقیق $\alpha = 0/83$ می‌باشد.

میزان اعتماد زن و شوهر به همدیگر نیز بر مبنای امتیازی است که آنان از ترکیب هشت گویه به دست آورده‌اند. گویه‌ها در یک سطح فاصله ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از اعتماد بسیار پایین زن و شوهر به همدیگر و حداکثر امتیاز نیز اعتماد بسیار بالای زن و شوهر به همدیگر را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر اعتماد که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارتند از: صراحت، سهیم کردن، تمایلات همکاری جویانه، اطمینان (حمایت)، پذیرش، وفاداری، صداقت و خیرخواهی. قابل ذکر اینکه قابلیت اعتماد مقیاس اعتماد برای کل نمونه های این تحقیق $\alpha = 0/89$ می‌باشد.

امتیاز هر یک از پاسخگویان در متغیر عشق و علاقه، از ترکیب شش گویه بدست آمده است. گویه‌ها در یک سطح فاصله ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از عشق و علاقه بسیار پایین پاسخگو و حداکثر امتیاز نیز عشق و علاقه بسیار بالا را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر عشق و علاقه که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارتند از: مهر و عطوفت، برخورد با اخلاق خوش، نادیده گرفتن اشتباهات، عدم تحقیر همسر، احترام و دانایی. شایان ذکر است که قابلیت اعتماد مقیاس عشق و علاقه برای کل نمونه های این تحقیق $\alpha = 0/81$ می‌باشد.

میزان همسانی عقیدتی بر مبنای امتیازی است که هر یک از پاسخگویان از ترکیب سه گویه به دست آورده‌اند. گویه‌ها در یک سطح فاصله ای و با استفاده از طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. حداقل امتیاز نشان از همسانی عقیدتی بسیار پایین پاسخگو و حداکثر امتیاز نیز همسانی عقیدتی بسیار بالا را به نمایش می‌گذارد. شاخص‌های متغیر همسانی عقیدتی که گویه‌ها بر اساس آن طراحی شده‌اند عبارت است از: مسائل مذهبی، تربیت فرزند و شرکت در مراسم اعیاد و سوگواری‌های مذهبی. قابل ذکر است که قابلیت اعتماد مقیاس همسانی عقیدتی برای کل نمونه های این تحقیق $\alpha = 0/67$ می‌باشد.

همچنین میزان همسانی یا نا همسانی محل سکونت قبل از ازدواج، سن و تحصیل زن و شوهرها، هر کدام به وسیله یک گویه اسمی مورد اندازه گیری قرار گرفته است. به طوری که پس از پاسخگویی شرکت کنندگان اقدام به طبقه بندی پاسخ‌های آنان از لحاظ همسان یا نا همسان بودنشان گردیده است.

یافته‌ها

توصیف متغیرهای مستقل

نتایج یافته‌های توصیفی نشانگر آن است که از کل حجم نمونه (۲۵۰ نفر)، $\frac{4}{8}$ درصد زنان بی سواد، $\frac{30}{4}$ درصد از آن‌ها دارای تحصیلات پایین‌تر از دیپلم، $\frac{24}{8}$ درصد دارای تحصیلات دیپلم و $\frac{38}{4}$ درصد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم دارند. ضمناً $\frac{1}{6}$ درصد نیز به این سؤال پاسخ نداده‌اند. بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات لیسانس است. در مقابل، $\frac{1}{6}$ درصد مردان، بی سواد، $\frac{25}{6}$ درصد دارای تحصیلات پایین‌تر از دیپلم، $\frac{34}{4}$ درصد دارای تحصیلات دیپلم و $\frac{36}{4}$ درصد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم دارند. $\frac{2}{4}$ درصد نیز به این سؤال پاسخ نداده‌اند. بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات دیپلم است. $\frac{91}{2}$ درصد زنان و مردان در زمان ازدواج ساکن شهر و $\frac{6}{4}$ درصد از آن‌ها ساکن روستا بوده‌اند. $\frac{2}{4}$ درصد نیز به این سؤال پاسخ نداده‌اند. همچنین $\frac{24}{8}$ درصد پاسخگویان در محلات بالا، $\frac{25}{6}$ درصد در محلات متوسط جدید، $\frac{24}{8}$ درصد در محلات متوسط سنتی و $\frac{24}{8}$ درصد از آنان ساکن محلات پایین می‌باشند. در میان پاسخگویان زن، تطابق و همگونی کنش‌ها $\frac{11}{28}$ درصد و در میان مردان $\frac{11}{16}$ درصد، برآورده شدن انتظارات زنان $\frac{17}{41}$ درصد و مردان $\frac{18}{24}$ درصد، همسانی عقیدتی زنان $\frac{11}{55}$ درصد و مردان $\frac{12}{04}$ درصد، مشورت در تصمیم‌گیری‌ها در میان زنان $\frac{14}{56}$ درصد و مردان $\frac{14}{47}$ درصد، جامعه‌پذیری زنان $\frac{10}{58}$ درصد و مردان $\frac{11}{41}$ درصد، عدم دخالت دیگران در زندگی در میان زنان $\frac{16}{23}$ درصد و مردان $\frac{17}{25}$ درصد، عشق و علاقه زنان $\frac{24}{14}$ درصد و مردان $\frac{25}{15}$ درصد و اعتماد متقابل زنان $\frac{35}{64}$ درصد و مردان $\frac{35}{95}$ درصد از کل نمونه را به خود اختصاص داده‌اند.

توصیف متغیر وابسته به تفکیک محل سکونت، سن و تحصیل

در میان پاسخگویان زن، میزان سازگاری زناشویی ۲۷/۹۹ درصد و در میان مردان ۲۸/۹۹ درصد می باشد که بر روی طیف، میانگین های به دست آمده تقریباً در نزدیک به زیاد جای می گیرند. برای آزمون تفاوت میزان سازگاری زناشویی بر اساس محل سکونت (شهر یا روستا)، سن و تحصیل آزمون تی استفاده شده است که نتایج در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱- توصیف متغیر وابسته به تفکیک محل سکونت، سن و تحصیل

میزان سازگاری زناشویی		متغیر	
T-test	انحراف معیار	میانگین	
سن			
T=-۰/۲۲	۱۰/۷۷	۵۶/۵۵	همسان
P=۰/۸۲	۱۱/۵۱	۵۷/۰۰	ناهمسان
تحصیل			
T=۰/۵۲	۱۰/۱۴	۵۸/۴۷	همسان
P=۰/۶۰	۱۰/۸۵	۵۷/۱۷	ناهمسان
محل سکونت			
T=۰/۶۴	۱۱/۱۰	۵۷/۱۷	همسان
P=۰/۵۲	۱۱/۷۲	۶۰/۱۶	ناهمسان

همان گونه که در جدول شماره ۱ نشان داده شده، تفاوت معنی داری در میزان سازگاری زناشویی افراد بر اساس سن، تحصیل و محل سکونت (شهر، روستا) وجود ندارد. در نتیجه فرضیه های سوم، چهارم و پنجم مورد تأیید قرار نگرفته و رد می شود.

رابطه بین متغیرهای مستقل با میزان سازگاری زناشویی

برای بررسی رابطه بین میزان سازگاری زناشویی با تطابق و همگونی کنش ها، برآورده شدن انتظارات، همسانی عقیدتی، مشورت در تصمیم گیری ها، جامعه پذیری، عدم دخالت دیگران در زندگی، عشق و علاقه و اعتماد متقابل از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. که نتایج در جدول شماره ۲ آورده شده است.

جدول ۲- همبستگی بین متغیرهای مستقل با میزان سازگاری زناشویی

میزان سازگاری زناشویی	-					
تطابق و همگونی کنش	۰/۴۶***	-				
برآورده شدن انتظارات	۰/۶۵***	۰/۴۵***	-			
همسانی عقیدتی	۰/۴۳***	۰/۵۳***	۰/۴۷***	-		
مشورت در تصمیم گیری	۰/۵۴***	۰/۶۹۵***	۰/۴۵***	۰/۵۴***	-	
جامعه پذیری	۰/۶۶***	۰/۴۸***	۰/۵۵***	۰/۴۱***	۰/۵۰***	-
عدم دخالت دیگران	۰/۰۷ ^a	۰/۲۲**	۰/۱۷*	۰/۰۸ ^a	۰/۱۵ ^a	۰/۱۴ ^a
اعتماد	۰/۷۱***	۰/۵۶***	۰/۷۲***	۰/۴۷***	۰/۵۷***	۰/۱۸*
عشق و علاقه	۰/۶۷***	۰/۴۶***	۰/۷۲***	۰/۴۶***	۰/۴۳***	۰/۱۳ ^a
	^a عدم معنی داری آماری	$P < ۰/۵۰^*$	$P < ۰/۰۱^{**}$	$P < ۰/۰۱^{***}$		

همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تطابق و همگونی کنش‌ها با نمرات میزان سازگاری زناشویی آنان رابطه وجود دارد ($r=۰/۴۶$, $P<۰/۰۰۱$). به این معنا که با افزایش تطابق و همگونی کنش‌های زن و شوهر، میزان سازگاری زناشویی نیز بالا می‌رود. همچنین بین برآورده شدن انتظارات زن و شوهر با نمرات میزان سازگاری زناشویی آنان رابطه وجود دارد ($r=۰/۶۵$, $P<۰/۰۰۱$) یعنی با افزایش برآورده شدن انتظارات طرفین (زن و شوهر)، میزان سازگاری زناشویی نیز بالا می‌رود. همین طور بین همسانی عقیدتی با نمرات میزان سازگاری زناشویی آنان رابطه وجود دارد ($r=۰/۴۳$, $P<۰/۰۰۱$) به این معنا که با افزایش همسانی عقیدتی طرفین، میزان سازگاری زناشویی نیز بالا می‌رود. علاوه بر این بین مشورت در تصمیم‌گیری‌ها با نمرات میزان سازگاری زناشویی آنان نیز رابطه وجود دارد ($r=۰/۵۴$, $P<۰/۰۰۱$) به این معنا که با افزایش مشورت طرفین در تصمیم‌گیری‌ها، میزان سازگاری زناشویی نیز بالا می‌رود. همچنین بین جامعه‌پذیری با نمرات میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد ($r=۰/۶۶$, $P<۰/۰۰۱$) به این معنا که با افزایش جامعه‌پذیری (زن و شوهر)، میزان سازگاری زناشویی نیز بالا می‌رود. بین میزان عشق و علاقه زن و شوهر به همدیگر با نمرات میزان سازگاری زناشویی نیز رابطه وجود دارد ($r=۰/۶۷$, $P<۰/۰۰۱$) به این معنا که با افزایش عشق و علاقه طرفین، میزان سازگاری زناشویی نیز بالا می‌رود. در نهایت بین اعتماد متقابل زن و شوهر با نمرات میزان سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد ($r=۰/۷۱$, $P<۰/۰۰۱$) به این معنا که با افزایش اعتماد متقابل طرفین، میزان سازگاری آنان نیز بالا

می‌رود. ولی بین میزان دخالت یا عدم دخالت دیگران در زندگی طرفین با سازگاری زناشویی رابطه ای وجود ندارد ($r=0/07, P=0/42$)

تحلیل چند متغیره

جدول شماره ۳ نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره را به شیوه مرحله به مرحله برای متغیر وابسته میزان سازگاری زناشویی نشان می‌دهد. داده های جدول نشان دهنده ی آن هستند که از میان متغیرهای مستقل، چهار متغیر استفاده از اعتماد، جامعه پذیری، عشق و علاقه و مشورت در تصمیم گیری‌ها به ترتیب وارد معادله شده‌اند. در مرحله اول متغیر اعتماد دارای رابطه‌ی مثبتی با میزان سازگاری زناشویی داشته و توانسته است ۰/۷۱ درصد از تغییرات آن را تبیین کند. جامعه پذیری دومین متغیر وارد شده در معادله است. با ورود این متغیر، توان تبیینی مدل به ۰/۷۶ درصد رسیده است. عشق و علاقه با داشتن رابطه‌ی مثبت با متغیر وابسته سومین متغیر وارد شده در معادله است. با ورود این متغیر به معادله، در این مرحله مدل ۰/۷۷ درصد از متغیر میزان سازگاری زناشویی را توضیح داده است. مشورت در تصمیم گیری‌ها چهارمین و آخرین متغیر وارد شده در معادله است که توان مدل را به ۰/۷۸ درصد رسانده است.

جدول شماره ۳- عناصر اصلی تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش مرحله به مرحله برای پیش بینی متغیر میزان سازگاری

زناشویی

مرحله	متغیر مستقل	R	R ²	سطح معنی داری sigf	اشتباه استاندارد SE	Beta	مقدار T	sigT
۱	اعتماد	۰/۷۱	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۷/۸۰	۰/۷۱	۱۱/۲۷	۰/۰۰۰
۲	جامعه پذیری	۰/۷۶	۰/۵۷	۰/۰۰۰	۷/۲۵	۰/۳۵	۴/۵۳	۰/۰۰۰
۳	عشق و علاقه	۰/۷۷	۰/۵۹	۰/۰۰۰	۷/۱۵	۰/۱۹	۲/۰۶	۰/۰۴
۴	مشورت در تصمیم گیری	۰/۷۸	۰/۶۰	۰/۰۰۰	۷/۰۵	۰/۱۵	۲/۱۲	۰/۰۳

بحث و نتیجه گیری

با عنایت به هدف مورد نظر پژوهش که به دنبال نقش و رابطه عوامل فردی-اجتماعی مرتبط با میزان سازگاری زناشویی در میان زنان ۴۹-۱۵ ساله متأهل و همسران آنها می‌باشد، در ادبیات تحقیق به

نظریه های مطرح در این زمینه پرداخته شده که می توان به نظریه های نمایشی گافمن، شبکه الیزابت بات، همسان همسری برگس، کنش متقابل ترنر، تالکوت پارسونز و اعتماد گیدنز اشاره کرد. بر اساس «نظریه ی نمایشی» گافمن، در وضعیتی که شوهر و همسرش در صحنه های سه گانه کنش (جلو، پشت و خارج از صحنه) با یکدیگر دارای هم سوئی (تطابق و همگونی کنش) بیشتری باشند از جمله با ثبات ترین خانواده ها هستند (بخارایی، ۱۳۸۷: ۱۸۷).

در نظریه ی شبکه، عدم مداخله ی بزرگ ترها موجب اتخاذ تصمیمات لازم و درست و ایجاد حس وابستگی لازم میان زن و شوهر و رضایت روابط آنان موجب استحکام زندگی زناشویی می شود و برعکس.

برگس در قلمرو گزینش همسر، به همسان همسری اعتقاد دارد. زیرا به نظر وی انسان ها در هر شرایط چنانچه شباهتی از دیدگاه های سنی، تحصیل، محل سکونت، خانوادگی، تحصیلی، نژادی و ملی با یکدیگر داشته باشند، گرایش بیشتری نسبت به یکدیگر دارند. این همسانی، حیات خانواده را نیز سعادتمندتر می سازد، همچنان که کاهش میزان طلاق را منجر می شود (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۷۷).

نظریه کنش متقابل نمادین مطرح می کند که رفتار و نقش مناسب برای مردان و زنان (زن و شوهر) به آموزه هایی که در طول جامعه پذیری داشته اند بر می گردد. در همین زمینه «بلاد» به این امر معتقد است که توازن بین زن و شوهرها تا حدی متأثر از باورهای زن و شوهر در مورد نقش های آنان در امر ازدواج است (سلیمانی، ۱۳۸۱) و اگر انتظارات زن و شوهر از یکدیگر برآورده شود موجب استحکام زندگی زناشویی می شود.

گیدنز در بحث پیرامون اعتماد، اعتماد را به عنوان اطمینان از اعتماد پذیری اشخاص یا اتکا بر کیفیت یا ویژگی یک شخص رویا صحت عبارت و گفته ای توصیف می کند (گیدنز، ۱۳۷۷: ۳۷). با توجه به تئوری اعتماد آنتونی گیدنز، «اعتماد» و «اطمینان» زوجین نسبت به یکدیگر از حداقل تا حداکثر در نوسان است. بنابراین پایه های استحکامی خانواده ها بر زیربنای «اعتماد» استوار است (بخارایی، ۱۳۸۷: ۱۸۴).

پارسونز مطرح می کند دوام خانواده های هسته ای مستلزم برآورده ساختن انتظارات و توقعات متقابل زن و شوهر است که مهم ترین آن «عشق ورزیدن» به یکدیگر و مستلزم داشتن حق انتخاب ازدواج و

همسرگزینی است (محبوبی منش، ۱۳۸۳). بنابراین در خانواده‌ی هسته ای پارسونز، عشق هم مینا و هم پیامد است؛ مینا است از این جهت که فرد برای انتخاب همسر فرد آزاد است و زن و مرد بر اساس عشق و علاقه با یکدیگر ازدواج می‌کنند، از سوی دیگر نوعی پیامد است، از این جهت که زن و شوهر در خانواده متعهد و موظف هستند که عاشقانه همدیگر را دوست بدارند، زیرا بدون عشق، خانواده‌شان از هم می‌گسلد (محبوبی منش، ۱۳۸۳: ۱۷۸).

یافته های تحقیق حاضر بیانگر وجود رابطه‌ی معنی دار بین متغیر های تطابق و همگونی کنش‌های زن و شوهر، برآورده شدن انتظارات زن و شوهر از همدیگر، همسانی عقیدتی آنان، مشورت در تصمیم گیری‌ها، عشق و علاقه، جامعه پذیری و اعتماد با میزان سازگاری زناشویی می‌باشد. یعنی با افزایش تطابق و همگونی کنش، برآورده شدن انتظارات، همسانی عقیدتی، مشورت در تصمیم گیری‌ها، جامعه پذیری، اعتماد و عشق و علاقه بین زن و شوهر میزان سازگاری زناشویی نیز افزایش پیدا می‌کند و این بدین معنا می‌باشد که نظریه های نمایشی گافمن، شبکه الیزابت بات، کنش متقابل ترنر، تالکوت پارسونز و اعتماد گیدنز مورد تایید قرار می‌گیرد. همچنین در میزان سازگاری زناشویی افراد بر اساس همسانی محل سکونت قبل از ازدواج، همسانی سن و همسانی تحصیل (زنان و شوهرانشان) تفاوتی دیده نشد. و این نیز بدین معنا می‌باشد که نظریه همسان همسری برگسن در این تحقیق رد می‌شود. رد همسانی تحصیلی و سنی با نتایج اغلب مطالعات پیشینی که انجام گرفته است هم خوانی ندارد (ناصری و دیگران، ۱۳۸۳؛ صدق آمیز، ۱۳۷۶).

پیشنهادها

- ۱- پیشنهاد می‌شود دادگاه های خانواده، مراکز و کلینیک‌های مشاوره خانواده با توجه به افزایش روز افزون مشکلات، نارضایتی و ناسازگاری زناشویی، افزایش آمار طلاق طی سال‌های اخیر و نیز پیامد های شوم آن، از نتایج این‌گونه تحقیقات جهت حل ناسازگاری زناشویی بهره گیرند.
- ۲- پیشنهاد می‌شود از طریق رسانه های گروهی و سایر آموزش‌های مستمر به آموزش جامعه پذیری نقش‌های زن و شوهری، داشتن اعتماد به یکدیگر، چگونگی برآورده ساختن انتظارات، چگونگی عشق ورزیدن بعد از ازدواج و قبل از ازدواج اقدام شود.

۳- پیشنهاد می‌شود دست‌اندرکاران مربوطه، نظام ارزش‌ها و هنجارهای زناشویی نسبتاً یکسانی به افراد جامعه آموزش دهند تا زوجین انتظارات متفاوتی از یکدیگر نداشته باشند، و دچار ابهام نقش نشوند.

۴- لازم است در مراکز آموزش و مشاوره‌ی پیش از ازدواج و پس از ازدواج، از جامعه‌شناسان خانواده نیز استفاده شود.

منابع

- آزاد ارمنی، ت. (۱۳۸۶)، جامعه‌شناسی خانوادگی ایرانی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- احمدی، خ. (۱۳۸۰)، بررسی مقایسه‌ای وضعیت ازدواج مجدد و آثار آن در بهداشت روانی همسران شهدا و همسران متوفیان، دو ماهنامه‌ی دانشور رفتار، شماره ۷، آبان ماه ۱۳۸۳، صص ۴۵-۳۵.
- احمدی، خ. (۱۳۸۲)، شناسایی عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی، پایان‌نامه‌ی دکتر، دانشگاه علامه طباطبائی.
- احمدی، خ. و فتحی آشتیانی، ع. (۱۳۸۳)، «شناسایی عوامل مؤثر در ازدواج‌های موفق و ناموفق دانشجویان»، دو ماهنامه‌ی دانشور رفتار، سال یازدهم، آبان ماه، شماره ۷، صص ۱۶-۹.
- احمدی، خ.؛ فتحی آشتیانی، ع. و نوایی نژاد، ش. (۱۳۸۴)، بررسی عوامل زمینه‌ای- فردی و ارتباطی- دو جنبه‌ی مؤثر بر سازگاری زناشویی از بین ساکنین مناطق مختلف شهر تهران، فصلنامه‌ی پژوهش خانواده، شماره ۳: ۲۲۱ و ۳۲۷.
- اسدیان، ع. (۱۳۸۵)، بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر طلاق در شهرستان قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.
- اسکیدی‌مور، و. (۱۳۲۲)، بررسی علل ناسازگاری زوجین، ت: حاضری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشکده‌ی خانواده.
- اعتزازی، ش. (۱۳۸۰)، تحلیل ساختاری جنسیت، نقش بر تحلیل جنسی در ایران، گردآوری و تنظیم، نسرین جزئی، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- اعتزازی، ش. (۱۳۸۱)، جامعه‌شناسی خانواده، تهران انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
- امین بیگی، ع. (۱۳۸۵)، بررسی علل اختلافات زناشویی جانبازان در بنیاد شهید و امور ایثارگران استان آذربایجان غربی، بخارایی، ا. (۱۳۸۷)، جامعه‌شناسی زندگی‌های خاموش در ایران، تهران، پژوهشکده‌ی جامعه.
- برازنده، ه.؛ صاحبی، ع.؛ امین یزدی، ا.؛ مهراهم، ب. (۱۳۸۵)، رابطه‌ی معیارهای ارتباطی با سازگاری زناشویی، فصلنامه‌ی روانشناسان ایرانی - سال دوم/ شماره ۸ صص ۳۱۹.
- بستان، ح. (۱۳۸۵)، «بازنگری نظریه‌های نقش جنسیتی»، پرورش زنان، دوره ۴، شماره ۱۴.
- تورنج، ج. (۱۳۷۳)، نظریه‌ی جامعه‌شناختی، ت: ع.ج. لهستانی زاده، شیراز انتشارات نوید.
- تقوی، ن.ا. ... (۱۳۷۴)، جامعه‌شناسی خانواده، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- حسینی، آ. (۱۳۶۷)، ازدواج همسان و استحکام خانواده، مجله‌ی زنان، شماره ۵۳، ۱۰۵.
- ریترز، ج. (۱۳۷۴)، نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ت: م. نلائی، انتشارات علمی.
- ساروخانی، ب. (۱۳۷۰)، درآمدی بر دایره‌المعارف علوم اجتماعی، تهران، انتشارات کیهان.
- ساروخانی، ب. (۱۳۸۸)، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، تهران، سروش، چاپ دهم، انتشارات صدا و سیما.
- سکالین، م. (۱۳۷۰)، جامعه‌شناسی تاریخی خانواده، ت: ح. الباسی، تهران، انتشارات مرکز.
- صدق آمیز، خ. (۱۳۷۶)، «بررسی عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی در شهر شیراز»، سنجش مفاهیم اساسی علوم اجتماعی/ تهیه و تدوین فردین علیخواه- تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دفتر طرح‌های ملی، ۱۳۸۳.
- فتوحی بناب، س. (۱۳۸۶)، بررسی اثر بخشی آموزش رویکردهای زوج درمانی (شناختی- رفتاری، اسلامی و تحلیل رفتار متقابل) بر افزایش خودشناسی، جهت‌گیری مذهبی و سازگاری زناشویی زوج‌های ناسازگار تبریز، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- قلنمیان اسکویی، آ. (۱۳۸۸)، بررسی رابطه‌ی تیپ‌های شخصیتی و شیوه‌های حل تعارض بین فردی با سازگاری زناشویی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.
- کاوه، س. (۱۳۸۶)، روان‌شناسی ناسازگاری همسران: بررسی و تحلیل مشکلات ارتباطی همسران و راهکارهای مقابله با آن‌ها، تهران، انتشارات سخن.
- کریمی، ا. (۱۳۸۶)، ازدواج و سازگاری زناشویی، فصلنامه‌ی رشد آموزش مشاور مدرسه، شماره ۸، تابستان ۸۶، صص ۳۰.
- گود، و. ج. (۱۳۷۲)، خانواده و جامعه، ت: و. صالحی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر.
- گیدنز، ا. (۱۳۷۷)، پیامدهای مدرنیت، ت: م. نلائی، تهران، نشر نی.
- محبوبی منش، ح. (۱۳۸۳)، «بررسی وضعیت اعتیاد به مواد مخدر جوانان» گزارش ملی جوانان، نشر سازمان ملی جوانان.

تعیین عوامل فردی - اجتماعی مرتبط با میزان سازگاری زناشویی (مطالعه موردی خانواده های شهر مرند)

ملا زاده، ج. (۱۳۷۱)، « بررسی ویژگی‌های شخصیتی در رابطه با عوامل تنیدگی زای زناشویی در زوج‌های در حال طلاق و سازگار ساکن در شهر شیراز»، پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.

ملفت، ح. (۱۳۸۱)، « بررسی عوامل مؤثر بر گرایش زوجین به طلاق در شهرستان داراب»، دانشگاه شیراز، پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی.

مومن زاده ف؛ مظاهری، م. ج. و حیدری، م. (۱۳۸۴)، ارتباط تفکرات غیر منطقی و الگوهای دل‌بستگی با سازگاری زناشویی، فصلنامه خانواده‌پژوهی، شماره ۴: ۳۶۹.

موسوی، ر. (۱۳۸۴)، « بررسی اثر بخشی خانواده درمانی ساختاری در بهبود عملکرد خانواده و تقویت رضایت زناشویی»، فصلنامه خانواده‌پژوهی، شماره‌ی ۴.

مه‌دوی، م. ص. (۱۳۷۷)، بررسی تغییرات تطبیقی ازدواج، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

ناصری، ع. ح؛ رئیسی، ف؛ جعفری، م؛ رحمانی، م. (۱۳۸۳)، میزان سازگاری زناشویی در دانشجویان ساکن خوابگاه، فصلنامه روان پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، شماره‌ی ۲۸، پاییز و تابستان ۱۳۸۳، ص ۱۱۶.

نجاریوریان س؛ فاتحی زاده، م. (۱۳۸۶)، سازگاری زناشویی و عوامل مرتبط با آن در اصفهان، دهمین هفته‌ی پژوهش دانشگاه اصفهان از سایت شبکه‌ی ارتباطی مراکز تحقیقات زنان و خانواده، بانک اعضای هیأت علمی: test